

İlyas TEKİN
Eğitimci/Yazar (E.Milli Eğt.Md)

GİRİŞ:

Öğretmenler Günü, öğretmenleri onurlandırmak için çeşitli etkinliklerin düzenlendiği bir kutlama günüdür. Pek çok ülkede 1994 ten itibaren her yıl 5 Ekim günü UNESCO tavsiyesiyle **Öğretmenler Günü** olarak kutlanmaktadır. 5 Ekim günü, 1966 yılında Paris'te gerçekleşen "**Öğretmenlerin Statüsü Hükümetler Arası Özel Konferansı**"nın sonunda UNESCO temsilcileri ile ILO tarafından "**Öğretmenlerin Statüsü Tavsiyesi**"nin oy birliği ile kabul edilmesinin yıl dönümüdür. Kendi kültürel ve tarihî özelliklerine göre çeşitli ülkelerde farklı tarihler Öğretmenler Günü olarak belirlenmiştir. 12 Arap ülkesinde¹ her yıl 28 Şubat günü **Öğretmenler Günü** olarak kutlanmaktadır. **Türkiye**'de **Atatürk**'ün başöğretmen seçildiği **24 Kasım günü**, 12 Eylül darbe sonrası, 1981 yılından itibaren, **Öğretmenler Günü** olarak kutlanmaktadır.

Bu sebeple eğitim ve öğretmenden bahs edeceğiz. **Eğitim, her şeyin başı ve temelidir. Eğitim olmadan hiç bir şey olmaz. Eğitim düzelirse, her şey düzeler; eğitim bozulursa her şey bozulur.**

Şikâyet edilen bütün kötülüklerin ortadan kalkması, yerlerine iyi şeylerin hâkim olması, ancak eğitimle mümkündür. Yol eğitimden geçer, başka yolu yoktur. Bir ülkeyi yok etmenin en kestirme yolu da eğitimini çökertmektir; o zaman, hedefe ulaşılmış olur!

İşte onun içindir ki, 101. yılını kutladığımız cumhuriyetin kurucusu **Gazi Mustafa Kemal Atatürk** eğitimin önemini şöyle vurgulamıştır:

"Eğitimidir ki, bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatar; ya da esaret ve sefaletle terk eder."²

a) Eğitim Ve Öğretmenin Önemi:

Eğitim ve öğretmenlik insanlık tarihiyle başlayan en önemli mesleklerden biridir. Eğitim, hayat-memat, var ya da yok olma meselesidir.

Eğitim geleceğimizdir. Şüphesiz ki eğitim ortamları, okul binaları önemlidir. Ama hiçbir şey öğretmenin önüne geçemez.

Öğretmenlik, gereği gibi hakkıyla yapılırsa, en şerefli ve en kutsal bir meslektir. Öğretmen, her meslek erbabını yetiştiren, örnek, önder ve rehber bir insandır; asla yanlış yapma lüksü yoktur. Çünkü eğittiği insandır. En kıymetli varlığımız olan çocuklarımızı onlara emanet ediyoruz.

Onun için Addison şöyle der:

"Heykeltıraş, mermer için ne ise; öğretmen de çocuk için odur."

Cumhuriyet kuruluncaya kadar öğretmene "**muallim**" denirdi. "**Muallim**", Arapça bir kelime olup "**ilim**" kökünden gelir. **İlim**, bilmek-bilgi, **Âlim** bilgin, **Alleme**, bildirdi-öğretti, **Yuallimu**, bildirir-öğretir-öğretiyor, demektir. **Muallim** ise bu işi yapan-öğreten kişiye denir.

Öğretmenlik, "**Tanrı mesleği**" ve "**Peygamber mesleği**" olarak ifade edilir. Gerçekten öyledir. Bu işi, yapan en büyük muallim Hz. Allah (cc)'dir. Öğretmenlik, yüce yaratıcıdan sonra Peygamber mesleğidir. Peygamberler bu işi yapmak üzere Hz. Allah (cc) tarafından insanlar arasından seçilerek gönderilmişlerdir. Sevgili Peygamberimiz de: "**Ben, ancak muallim-öğretmen olarak gönderildim.**" buyurmuştur.³

Yine eskiden **öğretim** için **Talim**, **eğitim** için de **Terbiye** kullanılırdı. Bugün de bakanlığın en önemli kuruluşu sayılan **Talim ve Terbiye Kurumu** var. "**Terbiye edici-eğitici**" manasında kullanılan "**Rab**" kelimesi, Kur'an-ı Kerim'de Allah (cc) isminden sonra en çok kullanılan ve 962 ayeti kerimede⁴ doğrudan yüce yaratıcıya isnat edilen bir kelimedir. **İlim** ve türevleri 750 küsur yerde geçer.⁵ Kur'an-ı Kerim **Rab** ile başlar⁶, **Rab** ile biter.⁷ O, yarattığı her şeyi terbiye eder, eğitir. Bu durum da, dinimizin ilme, bilime ve eğitime ne kadar önem verdiğini gösterir.

Nitekim İslam'ın ilk devirleri ilimde en parlak devirlerdir. Asrımızdaki İslam ülkelerinin durumu maalesef iyi örnek değildir.

b) Öğretmenle ilgili önemli ve güzel sözler:

Hz. Ali (kv): " **Bana bir harf öğretmenin kölesi olurum.**" diyerek öğretmenin değerini izah etmiştir.

Atatürk bu konuda şöyle demiştir:

"**Milletleri kurtaranlar, yalnız ve ancak öğretmenlerdir.**"

"**Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır.**"

"**Dünyanın her tarafında öğretmenler, insan topluluğunun en fedakâr ve muhterem unsurlarıdır.**"

"**Öğretmenler! Yeni nesil, sizden fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür nesiller ister.**"

Diyojen: "Yer yüzünde öğretmenlikten daha şerefli bir meslek tanımıyorum." der.

Socrates ise: "Dünyada her şeye değer biçilebilir, ama öğretmenin eserine değer biçilemez." sözünü öğretmenin değerini ve önemini özetlemiştir.

Öğretmenler, geleceğin mimarlarıdır; bilgi ve sevgiyle yoğurdukları her bir öğrenci, dünyayı değiştirme potansiyeline sahiptir.

Öğretmenin yüreğine dokunduğu her çocuk, umut dolu bir geleceğe adım atar. Onların bilgeliği ve rehberliği, hayat boyu süren bir ışıktır.

Öğretmenler, bilgi denizinde yol gösteren birer fenerdir; karanlık zamanlarda bile öğrencilere ışık verir ve yol gösterirler.

Öğretmenlerin verdiği emekle nice öğretmenler yetişir. Her biri, dünyayı güzelleştiren birer renk olurlar.

Öğretmenin en büyük başarısı, öğrencilerinin kalplerinde bıraktığı izdir. Bu izler, hayat boyu süren bir yolculuğun temel taşlarıdır.

Öğretmenler, sadece ders anlatmaz; hayata dair değerleri, sevgiyi ve insanlığı öğretirler. Bu yüzden Öğretmenler, milletin geleceğini şekillendiren kahramanlardır.

Öğretmenler, sabrı, bilgeliği ve sevgisi ile öğrencilerin hayatında derin izler bırakır. Bu izler, hayat boyu unutulmaz ve daima rehber olur.

Öğretmenin verdiği dersler, yalnızca kitap sayfalarında kalmaz; öğrencilerin kalbine ve zihnine işleyerek onların hayatına yön verir.

Öğretmenin dokunuşu, öğrencinin hayatını sonsuza dek değiştirebilir.

Öğretmenler, bilgi ışığıyla cehalet karanlığını yok eder, insanları aydınlatır.

Her büyük insanın arkasında ilham veren bir öğretmen vardır.

Öğretmenler, bilginin tohumlarını eken ve geleceğin meyvelerini yetiştiren örnek kişilerdir.

Öğretmenin yüreği, öğrencilerinin başarısı ile doludur.

Öğretmenin gerçek gücü, öğrencinin içindeki potansiyeli görüp ortaya çıkarmaktır.

Eğitim, bir insanın sahip olabileceği en değerli hazinedir ve bu hazineyi öğretmenler sunar.⁸

Öğretmen, doğan güneşe benzer. Etrafını aydınlatarak karanlıklara meydan okur.

Öğretmen, bir toplumun meşalesidir ve herkes onun ışığı ile aydınlanır.

Anne ve babamız bizi dünyaya getirir, öğretmenimiz ise bu hayatı nasıl yaşamamız gerektiğini öğretir.⁹

c) Sevgi Mesleği:

Öğretmenlik aynı zamanda bir sevgi mesleğidir, ancak sevgiyle yapılır ve o zaman başarı sağlanır. Çünkü öğretmen, yerine göre bir anne-baba, bir ağabey ve abladır. Eğitimin temeli sevgidir. Sevgi olmadan bu meslek yapılmaz. Hakkıyla yapıldığı zaman da tadına doyum olmaz. Bu sebeple öğretmenler her zaman sevgi ve saygıya layıktır.

Okulların açıldığı ilk hafta Ümraniye'de bir ilkokula gittim. Bahçe kapısından içeri girerken görevli tanıdı ve müdür beyin odasına götürmek istedi. Fakat ben "şöyle bahçede öğrencileri biraz seyredelim" dedim ve arkada oturdum. Çocukları seyrederken öğretmen Pınar ÇETİN hoca hanım tanıdı ve yanıma geldi, kahve ikram etmek istedi. "Sonra içeriz" dedim. Konuşurken bir öğrenci geldi ve "suyum bitti" deyince, çantasından para çıkarıp verdi ve "su al, iç." dedi. Sordum: "Oğlunuz mu?" diye. "Hayır, öğrenci" dedi. İşte öğretmenlik böyle bir meslek. Bu konuya dair çok önemli ve ilginç öğretmen-öğrenci hatıraları vardır.¹⁰

d) Öğretmene Sevgi Ve Saygı:

Öğretmen, sevgiyle öğrencisine yaklaşır ve başarılı olur. Öğretmeninden de başarı almak için ona sevgi ve saygıyla yaklaşmak gerekir. Öğretmene kaşlarını çatarak, parmak sallayarak ve karşısına alarak başarı sağlamak mümkün değildir. Sevgi karşılıklıdır, sevgi gösterirseniz mutlaka karşılığını görürsünüz, hayvanlardan bile! Öğretmenin gönlünü almak ve onu memnun etmek hiç de zor değildir. Görevimiz esnasında mutlaka her gün sabah erkenden birkaç okula uğrar, öğretmenlerin hal ve hatırını sorar; **“nasılsınız, iyi misiniz, yapacağımız bir şey var mı?”** diye sorduğumuzda aldığımız cevap şöyle olurdu:

“Ne olsun! Sabah sabah geldiniz, halimizi-hatırımızı sordunuz, bize moral verdiniz. Çok teşekkür ederiz.”

Tecrübeli ve başarılı yönetici, öğretmenini balık suda rahat eder gibi rahat ettirir ve başarıdan başarıya koşturur. Marifet iltifata tabidir. İyi yönetici, güzel idaresi sayesinde, kendi de, idare ettikleri de, üst amirleri de rahat eder. Ama problemlili yönetici, kendisini, yönettiklerini ve üst amirlerini de huzursuz eder.

İyi yöneticiyi en problemlili okula gönderseniz, kısa zamanda herkesle iyi diyalog kurar ve okulu en iyi okul haline getirir. Fakat problemlili yöneticiyi en iyi okula verseniz, kısa zamanda her şeyi berbat eder! Bunlar tecrübeye dayanmaktadır; bir eğitimci ve yönetici olarak uzun yıllardan beri bizzat yaşayarak gördüğümüz örneklerdir.

e) Bir Hatıra:

Proje yarışmasında dereceye giren öğrencimiz, öğretmenimiz Mehmet Eroğlu ve şube müdürümüz Gülay Turhan'la beraber. (Yazarımız İlyas Tekin (sol başta)

Bir iki sene önce Ümraniye’de beraber çalıştığımız **Mehmet Eroğlu** öğretmenimizin oğlunun düğününe katılmıştım. Öğretmenlerle sohbet ederken uzaktan koşarak yanıma gelen bir öğretmenimiz gülerken ve sevinerek bana şöyle dedi: **“Sayın müdürüm, siz bana ne demiştiniz biliyor musunuz?”** “Ne demişim” deyince şöyle devam etti:

“Ben size gelmiştim. Evim Kadıköy Bahariye’de, Bahariye Ortaokulu’na atanmak istiyorum. Bana yardımcı olur musunuz?”

Siz de biraz durduktan sonra şöyle dediniz:

“Hocam, sizi Kadıköy’e göndereceğimize, evi buraya getirsek daha iyi olmaz mı?”

(İlyas Tekin-Selma Arın)

Bu söz üzerine öğretmenimiz tayin isteğinden vazgeçmiş ve ben ayrılana kadar tayin istememiş. Bunu duyunca çok mutlu oldum. Demek ki söylemekten söylemeye çok fark var. Bu öğretmenimiz şu anda **Bahariye Ortaokulu** beden eğitimi öğretmeni **Selma Arın**.¹¹

Geçtiğimiz günlerde her iki hocamızı da bu okulda ziyaret ettim. Hatta bahçe kapısından girerken Ümraniye’den tanıyan öğretmenlerimiz kapıda karşıladılar ve ikramda bulundular. İşte sevgi saygı mesleği öğretmenlik ve yöneticilik böyle keyifli bir meslek. Bütün başarılarımızda hep değerli öğretmenlerimizin emeği vardır. Bir yönetici öğretmenini memnun ederse, arkasından mutlaka başarı gelir. İşte beden eğitimi öğretmenlerimiz sayesinde sporda çok önemli başarılar kazandık. Tabii ki diğer öğretmenlerimizle de. **Mehmet Bey** gibi **matematik, fen** öğretmenleriyle projelerde, **Türkçe, edebiyat** öğretmenleriyle şiir-kompozisyon yarışmalarında, diğerleriyle de kendi alanlarında. Hepsi için çok teşekkür ederim.

Yani bir isteğe **“yok, hayır, olmaz”** derken bile söylemekten söylemeye çok fark var! **Yunus Emre**’nin veciz ifadesiyle:

**“Söz ola kese savaşı,
Söz ola kestire başı!”**

f) Anadolu Öğretmen Liseleri Mutlaka Açılmalıdır.

Eğitim ve öğretmen her zaman bir numaradır. Eğitimin kalitesi de öğretmene bağlıdır. Eğitimin kalitesi, güzel ve muhteşem binalarla değil, öğretmen kadrosuyla. **Doğan Cüceloğlu**'nun tabiriyle:

"Eğitimin kalitesi hiç bir zaman öğretmenin kalitesini aşamaz. Okul, öğretmenleri kadar iyi olabilir; ne fazla ne eksik. Eğitimin en güçlü aktörü öğretmendir."

Onun için düzgün ve kaliteli öğretmen yetiştirmek zorundayız. Öğretmen çok önemlidir, onları özel kanununda¹² belirtildiği üzere **genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyonla** çok iyi yetiştirmeliyiz.

Her okul öğretmeni kadar başarılıdır. 16 Mart 1848'de "**Darul-muallimin**" (Öğretmen okulu)

olarak açılan, 1989-1990 öğretim yılından 2014'e kadar Anadolu öğretmen lisesi olarak devam eden ve binlerce öğretmen yetiştiren Anadolu öğretmen liselerinin, 166 yıl sonra, 2014'te kapatılması, izahı mümkün olmayan büyük bir yanıştır!

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2014-2015 eğitim öğretim yılı çerçevesindeki yeni yönetmelik düzenlemesine göre **299 Anadolu Öğretmen Lisesi kapatılmış, 171'i Anadolu Lisesine, 52'si Sosyal Bilimler Lisesine ve 76'sı Fen Lisesine dönüştürülmüştür**¹³ Bunun sonuçları da görülecektir.

g) Çok Sayıda Lise Türü Ve Meslek Lisesi Var.

I- Lise türleri:

ORTA ÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ					
2023-2024 Eğitim ve Öğretim Yılı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Okul Türleri İstatistikleri					
Okul Türleri	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Derslik Sayısı	Öğrenci Sayısı	Pansiyon Sayısı
Anadolu Liseleri (Sınavsız)	2 394	102 546	50 304	1 547 610	-----
Anadolu Liseleri (Sınavlı)	504	19 849	11 416	305 090	589
Anadolu Liseleri (Toplam)	2 898	122 395	61 720	1 852 700	589
Fen Liseleri	365	9 873	6 438	152 839	335
Güzel Sanatlar Liseleri	105	2 577	1 132	17 654	50
Sosyal Bilimler Liseleri	94	2 999	1 847	41 947	81
Spor Liseleri	99	1 690	1 185	23 895	54
GENEL TOPLAM	3 561	139 534	72 322	2 089 035	1 109 (14)

Şu anda son duruma göre; Türkiye’de sınavla öğrenci alan 504 Anadolu Lisesi, sınavsız öğrenci alan (nasıl oluyorsa!) 2394 Anadolu Lisesi,

365 fen lisesi, 94 sosyal bilimler lisesi, 105 güzel sanatlar lisesi ve 99 spor lisesi var.¹⁵

II- Meslek liseleri:

2.16.B Yıllar Göre, Mesleki Teknik ve Din Öğretimi Okul Ve Öğrenci Sayılarının Toplum İçindeki Oranları					
The percentage of General, Vocational and Technical, Religious Education schools and students in total by years					
Öğretim Yılı Education Year	Eğitim Kademesi Level of Education	Okul Sayısı Number of School	Öğrenci Sayısı Number of Student	Oranlar % Ratios %	
				Okul School	Öğrenci Student
2021-2022	Orta Öğretim Toplamı Total of Secondary Education	12 804	6 543 599	100,00	100,00
	Genel Orta Öğretim General Secondary Education	6 761	4 092 604	52,80	62,54
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Vocational and Technical Secondary Education	4 349	1 833 717	33,97	28,02
	Din Öğretimi Religious Education	1 694	617 278	13,23	9,43
2022-2023	Orta Öğretim Toplamı Total of Secondary Education	12 686	6 789 681	100,00	100,00
	Genel Orta Öğretim General Secondary Education	6 665	4 437 748	52,54	65,36
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Vocational and Technical Secondary Education	4 306	1 772 627	33,94	26,11
	Din Öğretimi Religious Education	17,15	579 306	13,52	8,53

2022-2023 öğretim yılı itibariyle; Mesleki ve Teknik ortaöğretim (endüstri meslek, ticaret meslek, kız meslek, sağlık meslek, bilgisayar meslek, matbaa meslek vs.) okul sayısı 4306, İmam-Hatip Lisesi 1715 olarak tespit edilmiştir.¹⁷

III- İmam-Hatip Ortaokulu ve İmam-Hatip Lisesi:

Okul Türü (Type of school)	Okul / Kurum School/ Institution	Öğrenci Sayısı Number of Student			Öğretmen Sayısı Number of Teachers			Derslik
		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	
Ortaokul (Resmi+Özel) Lower Secondary School (Public + Private)	18 507	5 524 117	2 791 325	2 732 792	372 536	151 383	221 153	198 642
Ortaokul (Resmi) Lower Secondary School (Public)	16 641	5 147 691	259 733	2 554 958	329 863	138 882	190 981	170 134
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü General Directorate of Basic Education	12 722	4 099 941	2 120 320	1 979 621	278 451	117 138	161 313	142 450
Ortaokul Lower Secondary School	12 459	4 050 548	2 094 807	1 955 741	273 838	114 468	159 356	138 291
Yatılı Bölge Ortaokulu Regional Boarding Lower Secondary School	263	49 393	25 513	23 880	4 613	2 656	1 957	4 199
Din Öğretimi Genel Müdürlüğü General Directorate of Religious Education	34 32	695 499	330 531	364 968	46 472	19 453	27 019	26 379
İmam Hatip Ortaokulu Imams and Preachers Lower Secondary School	2 667	560 891	272 125	288 765	48 472	19 453	27 019	26 739
İmam Hatip Lisesi Bünyesinde İmam Hatip Ortaokulu Imams and Preachers Lower Secondary School physically dependent to Imams and Preachers Upper Secondary School	765	134 608	58 406	76 202				

h) Meslek Liseleri Azalıyor!

Görüldüğü gibi, 2022-2023 öğretim yılı itibariyle; 2667 İmam-Hatip ortaokulu, 765 İmam-Hatip Lisesi bünyesinde İmam-Hatip Ortaokulu, toplam 3432 İmam-Hatip Ortaokulu¹⁹; 1715 İmam-Hatip Lisesi²⁰ ile toplam 5147 İmam-Hatip okulu var. Mesleki teknik orta öğretim okul sayısı, 2021-2022'de 4349'la oran yüzde 28,02 iken 2022-2023'te 43 azalarak 4306'ya, yüzde 26,11'e düşmüştür. Artacağı yerde, azalmıştır. Benim zamanımda (2011-2014) **Üsküdar**'da 3 sağlık meslek lisesi varken daha sonra **Validebağ sağlık meslek lisesi** fen lisesine; **Bülent Akarcalı sağlık meslek lisesi** de Anadolu lisesine dönüştürülerek 1'e düşmüştür.

Ne ise, bu kadar lise, meslek lisesi ve imam-hatip lisesi varken sadece 299 olan ve Osmanlıdan miras kalan Anadolu öğretmen liselerinin kapatılması doğru değildir. Bu sebeple eğer kaliteli ve iyi öğretmen yetiştirmek isteniyorsa, **Anadolu öğretmen liseleri, hiç zaman kaybetmeden önümüzdeki öğretim yılında açılmalıdır. Başka nasıl iyi öğretmen yetiştireceğiz!**

SONUÇ: Öğrencilerimizin dünya öğrencileri ile yarışabilmesi, ancak kaliteli eğitime; kaliteli eğitim de iyi yetişmiş öğretmene bağlıdır. Bütün göstergeler öğretmeni göstermektedir. **Her okul, öğretmenleri kadar iyi olabilir. Eğitimin en güçlü aktörü öğretmendir. Bu sebeple 176 yıl önce 16 Mart 1848'de açılan ve 2014'te kapatılan 299 Anadolu öğretmen lisesinin önümüzdeki öğretim yılında mümkünse orta kısmıyla kademeli olarak açılması gerekir. Daha sonra ihtiyaca göre arttırılabilir.**

Geleceğimizi aydınlatan tüm yönetici ve öğretmenlerimizin öğretmenler günü kutlu olsun.

1- Bahreyn, Birleşik Arap Emirlikleri, Cezayir, Fas, Katar, Libya, Mısır, Suudi Arabistan, Tunus, Umman, Ürdün, Yemen.

2- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1999, c: II, s: 198; MEB, Milli Eğitim dergisi 1993, Atatürk'ün Eğitim Felsefesi ve Geliştirdiği Eğitim Sisteminin Değiştirilmesi, 12; DergiPark, 2007, sayı: 16, Can EKİZ, Atatürk ve Eğitim Anlayışının Milli Karakteri, s: 33-34.

3- İbni Mâce, Mukaddime, 17.

4- Abdul-bâkî, Muhammed Fuad, el-mu'cem'l-nufehres, li-elfâz'ıl-Kur'an'l-Kerim, s: 285-299; İslam Ansiklopedisi, TDV, c: 34, s: 372-373.

5- Abdul-bâkî, Muhammed Fuad, el-mu'cem'l-nufehres, li-elfâz'ıl-Kur'an'l-Kerim, s: 469-481; İslam Ansiklopedisi, TDV, c: 22, s: 109-110; İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, MÜİF, İstanbul, c: 2, s: 384.

6- Fâtiha sûresi, ilk âyeti kerime.

7- Felak ve Nâs sûreleri.

8- Muhiku.com.

9- ciceksepeti.com.

10- Bkz. Eğitimci Fahri Cürebal tarafından hazırlanan Cumhuriyetin 100. Yılına İz Bırakan 100 Öğretmenden İlham Veren Anılar, Tekin, İlyas, Öğretmen-Öğrenci Hatıraları, İstanbul 2023, s: 151-154 ve diğer hatıralar.

11-Selma hocamızın izniyle paylaşmak istedim.

12- 1739 sayılı milli eğitim temel kanunu madde: 43; 7354 sayılı Öğretmenlik meslek kanunu, madde: 3/3.

13- Anadolu Öğretmen Liselerinin Kuruluşu ve Gelişimi, dhgm.meb.gov.tr; Kocabaş, Kemal (16 Aralık 2020).

["Bir dava ve geride bıraktığı tartışmalar"](#).

canakkaleyenikusak.com;

["Anadolu öğretmen liseleri dönüştü"](#). Memurlar.net; Altınsoy, Mustafa, Anadolu Öğretmen Liseleri Yeniden Açılmalı, maarifinsesi.com.

14- 2023-2024 ortaöğretim genel müdürlüğü, okul türleri.

15- ogm.meb.gov.tr.

16- Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim.

17- Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, s:85, 159, 161, 249; meb, 2023-2024 öğretim yılı ortaöğretim okul türleri istatistikleri; İlke Analiz.

18- Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, s:102.

19- Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, s:102.

20- Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, s: 85, 159, 162, 249.

